

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1918 kl. 12 m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av herr Ericsons i Funäsdalen m. fl. motion, nr 297, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående befrämjande av kooperativa jordbruk.

I motion inom andra kammaren, nr 297, har herr *Ericson* i Funäsdalen m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av möjligheten för kooperativa jordbruksbedrivande och lämpligaste sättet för staten att kraftigt stödja sådana jordbruk, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan ge anledning.

Beträffande motiveringen för denna hemställan tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1917 års riksdag väcktes inom andra kammaren av herr *Lindhagen* en motion, nr 259, vari hemställdes, »att riksdagen, till främjande av kooperativt jordbruk mellan jordbruksarbetare, ville:

*Motion vid
1917 års riks-
dag.*

1) anhålla, att Kungl. Maj:t måtte uppgöra en plan för uppmuntrande av sådant jordbruk samt för riksdagen framlägga densamma, i den mån riksdagens medverkan erfordras;

2) i avvaktan på förenämnda utredning bevilja ett anslag på femtiotusen kronor att på de villkor Kungl. Maj:t kan bestämma omedelbart utlämnas såsom lån för ändamålet med rätt för Kungl. Maj:t att disponera beloppet redan innevarande år.»

Till stöd för denna hemställan, anförde motionären följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 13 saml. 4 avd. 2 häft. (Nr 3.)

»Under nuvarande konjunkturen är det omöjligt för en jordbruksarbetare att skaffa sig ett eget småbruk, åtminstone då nya byggnader skola uppföras. Byggnadskostnaderna voro redan förut för stora, nu äro de omöjliga.

Den enda utvägen för många har då visat sig vara, att flera sammanslå sig för att arrendera ett stort jordbruk och driva det kooperativt. Tillfällen till sådana arrenden givas ganska rikligt, och intresse förefinnes därför bland jordbruksarbetare. Svårigheten ligger emellertid i att erhålla kredit för anskaffande av nödvändiga inventarier. Kooperativa förbundet beviljar ingen kredit för sådant ändamål. I bank kunna penningar icke heller fås, annat än emot fullt känd och vederhäftig borgen, vilken ej står jordbruksarbetaren till buds. De nya kreditanordningar för jordbruk, som nyligen skapats genom statens förmedling, hava icke förutsett ett sådant fall som det förevarande.

Det finnes då ingen annan utväg än att staten kompletterar sina omsorger om jordbrukskrediten även för detta fall. Det vore, såsom erkännes inom sakkunniga kretsar, jämväl av stort allmänt intresse, att ett dylikt experiment med kooperativt jordbruk fick äga rum. Jag känner till ett lag på omkring åtta driftiga jordbruksarbetare, som sträva allt vad de kunna för att förverkliga en sådan tanke. De hava sina planer färdiga, kalkylerna äro underställda sakkunniga och godkända, och de äro själva övertygade om, att företaget skall ekonomiskt gå bra. Det som felas dem är emellertid penningar.

Enligt min åskådning tillkommer det statsmakten att jämna vägarna för icke blott stora mäktigare grupper av medborgare utan även för fåtalen samt att tillhandahålla olika utvägar för det ifrågavarande viktiga ändamålet.»

Rörande denna motion anförde jordbruksutskottet följande:

»Såsom jämväl motionären antyder, finnes enligt gällande lagstiftning ej något hinder för ett flertal personer att gemensamt inköpa eller arrendera jordbruksfastighet. Den historiska utvecklingen, ävensom under tidernas lopp vunnen erfarenhet, giver emellertid näppeligen stöd för den meningen, att den kooperativa formen för jordbrukets bedrivande är att anbefalla, utan torde fastmera hava ådagalagt, att den individuella brukningsformen är den lämpligaste för idkande av ett rationellt jordbruk. Något särskilt skäl att på kreditgivningens väg söka uppmuntra jordbruk av nu ifrågavarande slag synes därför icke föreligga, i anledning varav utskottet får hemställa, att förevarande motion ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

Reservation avgavs av herr Hage, som yrkade bifall till motionen, samt av herr Nilsson i Tånga mot motiveringen.

Andra kammaren beslöt med 119 röster mot 44 att bifalla utskottets hemställan.

Utskottet delar till fullo motionärernas uppfattning om nödvändigheten av att från statens sida uppmuntra och stödja åtgärder, som avse att öka jordbrukets produktionsförmåga. Utskottet har vidare i likhet med motionärerna med tillfredsställelse konstaterat, att Kooperation i form av inköpsföreningar, maskinföreningar, mejeriföreningar, avelsföreningar och dylikt i stor utsträckning och med gynnsamt resultat vunnit tillämpning på jordbrukets område.

*Utskottets
yttrande.*

Då emellertid motionärerna sedermera framföra frågan om stordriftens eller småbrukets större eller mindre lämplighet och uttala den meningen, att det endast genom kooperativ jordbruksdrift blir möjligt för mindre bemedlade att komma i åtnjutande av stordriftens fördelar, vill utskottet framhålla, att det icke anser sig böra gå närmare in på detta spörsmål om småbruk eller stordrift, då det icke torde föreligga anledning för riksdagen att i detta sammanhang härom göra något bestämt uttalande. Dock vill utskottet göra gällande, att det torde finnas möjlighet för mindre bemedlade jordbrukare att komma i åtnjutande av de fördelar, som storbruket erbjuder ifråga om maskinella anordningar, och vid vilka motionärerna synas lägga huvudvikten, om de kooperativt sammansluta sig och gemensamt anskaffa maskiner till tjänst för medlemmarna. All dylik Kooperation på jordbrukets område är säkerligen värd uppmuntran och understöd från det allmännas sida.

Vad motionärerna vilja hava utrett, är dock icke möjligheten för staten att understödja sådan jordbrukskooperation, som här antytts. Det kooperativa jordbruk, varom de tala, är ett sådant, där själva driften sker kooperativt, d. v. s. att medlemmarna i en sammanslutning både gemensamt äga och tillsammans bruka jorden. Något hinder enligt gällande lagstiftning finnes, såsom 1917 års jordbruksutskott framhållit, ej för ett flertal personer att gemensamt inköpa eller arrendera jordbruksfastighet samt att tillsammans bruka den. Att dylik personlig samdrift också redan försökts, har kommit till utskottets kännedom, men det har också intygats, att erfarenheten därvid givit vid handen, att densamma är förenad med synnerligen stora praktiska svårigheter.

Ehuru utskottet sålunda dels i allmänhet högt uppskattar de kooperativa principerna, dels också anser, att desamma i största möjliga

utsträckning böra vinna tillämpning på jordbrukets område, kan utskottet icke finna, att den av motionärerna begärda utredningen rörande kooperativ jordbruksdrift bör komma till stånd. Utskottet anser det nämligen vara alldeles uppenbart, att utredningen måste komma att lämna ett negativt resultat, och under sådana förhållanden kan utskottet icke tillstyrka, att densamma av riksdagen begäres.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herr Ericsons i Funäsdalen m. fl. förevarande motion, nr 297, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 mars 1918.

På utskottets vägnar:

P. ALB. BÄCKMAN.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar Bäckman, Olsson i Rösta, Johanson i Huskvarna, Carlsson i Karlshamn, Sjölander¹⁾, Jeppsson, Leo¹⁾, Svensson i Långelanda¹⁾, Bergström i Bäckland¹⁾ och Johansson i Vittinge.

¹⁾ Icke närvarande vid utlåtandets justering.